

УДК 339.9 (477)

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИЙ БАЛАНС, ЯК ПОКАЗНИК ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Небрат В.Г., аспірант Національного інституту стратегічних досліджень (м. Київ)

В сучасних умовах розвиток стійких економічних зв'язків між країнами на основі міжнародного поділу праці має глобальний характер. Все більша відкритість національних економік, міжнародна торгівля, міграція капіталу, сучасні системи транспорту, зв'язку та інформації сприяли переходу процесу інтернаціоналізації господарського життя на такий рівень, на якому утворилася глобальна мережа взаємозв'язків у цілісному світовому господарстві з активною участю в ньому основної маси економічних систем більшості країн світу.

Питання стабілізації національної економіки тісно пов'язане з можливостями вирішенням проблем зовнішньоторговельного балансу, які на нинішньому етапі економічного реформування досить обмежені. Для багатьох країн світу, які пройшли етап становлення ринкової економіки участь у регіональних інтеграційних процесах та зонах вільної торгівлі зокрема відіграла істотну роль. Аналіз економічного зростання промислово розвинених країн ЄС та НАФТА свідчить, що періоди найбільш високих темпів зростання економіки у всіх випадках співпадали з періодами найвищої зовнішньоторговельної активності.

Об'єми та структура зовнішньоторговельних операцій стають особливо важливою темою у кризові періоди. Стан балансу зовнішньої торгівлі є залежним від світових тенденцій розвитку економічних процесів та безпосередньо впливає на цілий комплекс показників в середині держави. Не є виключенням і економіка України, промисловість якої є орієнтованою на експорт та значною мірою залежна від імпорту.

За 2011р. експорт товарів склав 68409,8 млн.дол. США, імпорт - 82606,9 млн.дол. Порівняно з 2010р. експорт збільшився на 33,1%, імпорт - на 36%. Від'ємне сальдо становило 14197,1 млн.дол. (за 2010р. також від'ємне - 9337 млн.дол.). На формування негативного сальдо вплинули окремі товарні групи: палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (-22913,4 млн.дол.), засоби наземного транспорту, крім залізничного (-4810,1 млн.дол.) та механічні машини (-3541,3 млн.дол.).

Обсяги експорту товарів до країн СНД становили 38,3% від загального обсягу експорту, Європи - 27% (у т.ч. до країн Європейського Союзу - 26,3%), Азії - 25,9%, Африки -4,9%, Америки - 3,7%.

Найбільші експортні поставки здійснювались до Російської Федерації - 29% від загального обсягу експорту, Туреччини - 5,5%, Італії - 4,4%, Польщі - 4,1%, Індії - 3,3%, Китаю - 3,2% та Білорусі - 2,8%.

Збільшився експорт товарів до усіх основних країн-партнерів: Китаю - на 65,6% (за рахунок поставок руд та концентратів залізних, органічних хімічних сполук, жирів та олій тваринного або рослинного походження), Індії - на 58,9% (за рахунок поставок жирів та олій тваринного або рослинного походження, чорних металів, добрив), Польщі - на 56,3% (за рахунок поставок чорних металів, руд та концентратів залізних, електричних машин), Російської Федерації - на 47,6%, Італії - на 26%, Туреччини - на 24%.

Основа товарної структури українського експорту склали чорні метали та вироби з них - 31,2% від загального обсягу експорту (збільшення на 28,4% проти 2010р.). Мінеральні продукти становили 15% (збільшення на 52,4%), механічні та електричні машини - 9,9% (збільшення на 19,2%), продукти рослинного походження - 8,1% (збільшення на 39,1%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості - 7,9% (збільшення на 54,9%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби - 7,1% збільшення на 49,3%), жири та олії тваринного або рослинного походження - 5% (збільшення на 29,8%).

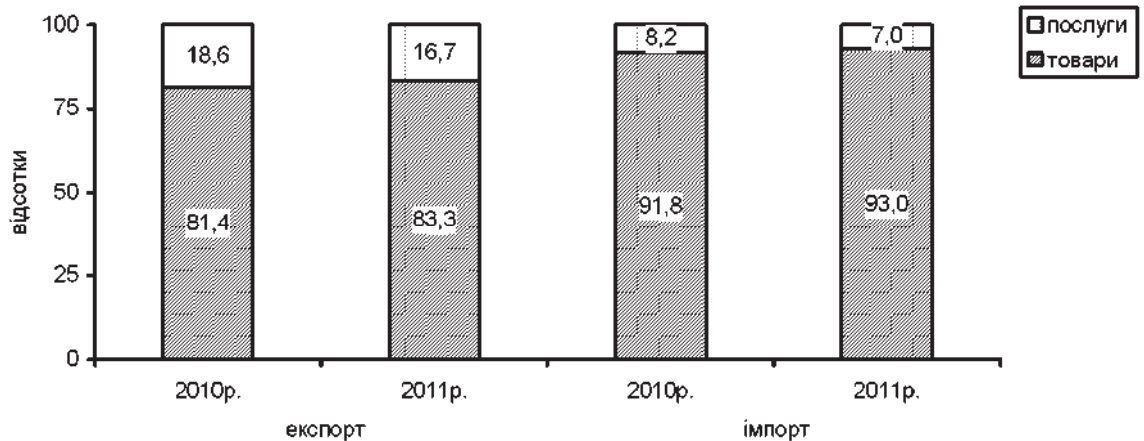

Рис.1 Структура зовнішньої торгівлі України в 2010-2011 роках [1]

У загальному обсязі експорту товарів у порівнянні з 2010р. збільшилась частка палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки - з 7,1% до 8,3%, руд та концентратів залізних - з 4,8% до 5,5%, залізничних локомотивів - з 4,7% до 5,6%, зернових культур - з 4,8% до 5,3%, виробів з чорних металів - з 3,9% до 4,2%, добрив - з 1,8% до 2,7%, продуктів неорганічної хімії - з 2,2% до 2,6%. Натомість зменшилась частка чорних металів - з 28,4% до 27%, механічних машин - з 6,1% до 5,2%, електричних машин - з 4,9% до 4,7%.

Імпорт з країн СНД становив 45% від загального обсягу, Європи - 32,8% (у т.ч. з країн Європейського Союзу - 31,2%), Азії - 16,1%, Америки - 4,7%, Африки - 1,1%, Австралії і Океанії - 0,2%.

У загальному обсязі імпорту найбільші надходження здійснювались з Російської федерації - 35,3%, Німеччини - 8,3%, Китаю - 7,6%, Білорусі - 5,1%, Польщі - 3,9%, США - 2,4%, Італії - 2,4%.

Збільшились проти 2010р. імпорتنі поставки з Білорусі - на 64% (за рахунок надходжень палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, засобів наземного транспорту, крім залізничного, механічних машин), Німеччини - на 49,1% (за рахунок механічних машин, засобів наземного транспорту, крім залізничного, електричних машин), США - на 46,7% (за рахунок палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки, засобів наземного транспорту, крім залізничного, механічних машин), Італії (на 44,3%), Китаю (на 33,3%), Російської Федерації (на 31,2%), Польщі (на 14,1%).

Мінеральні продукти склали 36,4% обсягу імпорту товарів (збільшення на 42,1%). На поставки механічних та електричних машин припадало - 15,5% (збільшення на 56,5%), продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості - 9,7% (збільшення на 23,9%), засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів - 7,5% (збільшення на 69,3%), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них - 5,4% (збільшення на 22,7%), чорних металів та виробів з них - 4,8% (збільшення на 41,2%) від загальної вартості імпорту.

Таблиця 1

Зовнішньоторговельний баланс України в 2010-2011 роках (млн.дол США)

	Експорт		Імпорт		Сальдо	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Усього (товари і послуги)	63164,6	82107,4	66189,9	88854,9	-3025,3	-6747,5
Країни СНД	24350,2	32407,9	27637,2	38374,9	-3287,0	-5967,0
Інші країни світу	38814,4	49699,5	38552,7	50480,0	261,7	-780,5
у т. ч. країни ЄС (27)	16240,6	21542,2	22124,7	29101,9	-5884,1	-7559,7
Товари	51405,2	68409,8	60742,2	82606,9	-9337,0	-14197,1
Країни СНД	18740,6	26178,7	26697,4	37212,4	-7956,8	-11033,7
Інші країни світу	32664,6	42231,1	34044,8	45394,5	-1380,2	-3163,4
у т. ч. країни ЄС (27)	13051,9	17969,9	19101,2	25750,6	-6049,3	-7780,7
Послуги	11759,4	13697,6	5447,7	6248,0	6311,7	7449,6
Країни СНД	5609,6	6229,2	939,8	1162,5	4669,8	5066,7
Інші країни світу	6149,8	7468,4	4507,9	5085,5	1641,9	2382,9
у т. ч. країни ЄС (27)	3188,7	3572,3	3023,5	3351,3	165,2	221,0

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка палив мінеральних, нафти і продуктів її перегонки - з 32,3% до 34,6%, механічних машин - з 7,5% до 8,6%, електричних машин - з 5,9% до 6,9%, засобів наземного транспорту, крім залізничного - з 5,5% до 6,6%. Зменшилась частка пластмас, полімерних матеріалів - з 4,7% до 4,1%, фармацевтичної продукції - з 4,1% до 3,5%, паперу та картону - з 2,4% до 1,9%.

В Україну надійшло іноземної давальницької сировини на 4701,9 млн.дол. (збільшення на 49,2%). Експорт готової продукції з імпоротної давальницької сировини становив 6314,2 млн.дол. (більше на 64,8%, ніж у 2010р.).

За 2011 р. експорт давальницької сировини становив 105,7 млн.дол. (на 74,1% більше, ніж у 2010р.). У той же час до України імпортовано готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, на 84 млн.дол. (на 60,7% більше обсягів 2010р.).

Обсяг експорту гуманітарної допомоги за 2011 р. становив 1,1 млн.дол., імпорту - 63,4 млн. доларів. Порівняно з 2010р. експорт зріс на 45,3%, імпорт зменшився на 28,9%.

Найактивніше здійснювали експортно-імпортні операції підприємства м. Києва, Донецької, Дніпропетровської, Луганської, Запорізької та Київської областей.

За 2011 рік обсяг експорту послуг становив 13697,6 млн.дол. США і збільшився по відношенню до минулого року на 16,5%, обсяг імпорту - 6248 млн.дол. і зріс на 14,7%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 7449,6 млн.дол. (за 2010р. -6311,7 млн.дол.).

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі українського експорту склали транспортні (66%), різні ділові, професійні та технічні (13,6%) послуги.

Порівняно з 2010р. експорт послуг збільшився на 1938,2 млн.дол., у т.ч. за рахунок зростання обсягів послуг трубопровідного транспорту - на 397,3 млн.дол. (на 11,8%), різних ділових, професійних та технічних послуг - на 360,5 млн.дол. (на 23,9%), послуг повітряного транспорту - на 318,9 млн.дол. (на 27%), залізничного - на 283,7 млн.дол. (на 19,1%), послуг з ремонту - на 189,1 млн.дол. (на 44,3%).

При цьому зменшилися обсяги фінансових послуг - на 164,6 млн.дол. (на 34,5%) та послуг морського транспорту - на 23,1 млн.дол. (на 1,9%).

Експорт послуг до країн СНД становив 45,5% від загального обсягу експорту, до країн Європейського Союзу - 26,1%.

Основною країною-партнером залишається Російська Федерація, обсяги послуг якій становили 5624,9 млн.дол. (41,1% від загального обсягу експорту послуг).

Обсяг послуг, наданих країнам СНД, збільшився порівняно з минулим роком на 619,6 млн. дол. (на 11%).

При цьому найбільше зростання експорту послуг спостерігалось до Російської Федерації - на 467,8 млн.дол. (на 9,1%), Казахстану - на 75,4 млн.дол. (на 90,2%), Туркменістану - на 42 млн.дол. (на 37,7%) та Білорусі - на 22,7 млн.дол. (на 17,2%).

Обсяг послуг, наданих іншим країнам світу, збільшився порівняно з 2010р. на 1318,6 млн.дол. (на 21,4%), у т.ч. Швейцарії - на 395,9 млн.дол. (на 91,8%), Великій Британії - на 141,8 млн.дол. (на 25,4%), США - на 93,3 млн.дол. (на 15,6%), Бельгії - на 86,6 млн.дол. (на 36,2%), Маршалловим Островам - на 77,3 млн.дол. (у 4,1 рази), Німеччині - на 70,4 млн.дол. (на 20,9%), Віргінським Островам (Брит.) - на 65 млн.дол. (на 32%), Іспанії - на 54,6 млн.дол. (у 2,8 рази), Естонії - на 50 млн.дол. (на 43,9%), Ізраїлю - на 45,8 млн.дол. (на 71,1%), Польщі - на 40,6 млн.дол. (на 43,7%), Канаді - на 37,7 млн.дол. (на 37%), Бельгії - на 21,6 млн.дол. (на 40,8%), Швеції - на 20,1 млн.дол. (на 45%).

Найсуттєвіші зменшення спостерігалися в експорті послуг до Угорщини - на 140,9 млн.дол. (на 62,9%), Франції - на 11,2 млн.дол. (на 9%), Об'єднаних Арабських Еміратів - на 10,7 млн.дол. (на 15,3%).

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі імпорту послуг склали транспортні послуги (25,1%), різні ділові, професійні та технічні (17,9%), фінансові (15,3%) та державні послуги, які не віднесені до інших категорій (9,8%).

Імпорт послуг до України збільшився порівняно з 2010р. на 800,3 млн.дол. за рахунок зростання обсягів отриманих різних ділових, професійних та технічних послуг - на 243,4 млн.дол. (на 27,7%), послуг повітряного транспорту - на 238,2 млн.дол. (на 53,2%), залізничного - на 126,8 млн.дол. (на 27,4%), послуг з подорожей - на 114,2 млн.дол. (на 32,9%), державних послуг, які не віднесені до інших категорій - на 82,4 млн.дол.

(на 15,6%), комп'ютерних послуг - на 53,7 млн.дол. (на 29,9%), будівельних - на 47,6 млн. дол. (на 44,7%), послуг приватним особам та послуг в галузі культури та відпочинку - на 38,7 млн.дол. (на 19,9%).

При цьому зменшилися обсяги імпорту фінансових - на 131,6 млн.дол. (на 12,1%), роялті та ліцензійних - на 50,5 млн.дол. (на 11,6%) та інших ділових послуг - на 12,5 млн.дол. (на 5,3%).

Імпорт послуг з країн СНД становив 18,6% від загального обсягу імпорту, з країн Європейського Союзу - 53,6%.

Обсяг послуг, одержаних з країн СНД, збільшився порівняно з минулим роком на 222,7 млн.дол. (на 23,7%), у т.ч. з Російської Федерації - на 153,4 млн.дол. (на 19,3%), Казахстану - на 21,4 млн.дол. (на 97%), Туркменістану - на 20,1 млн.дол. (у 3,8 рази) та Білорусі - на 15,9 млн.дол. (на 25,2%).

Імпорт послуг з інших країн світу збільшився на 577,6 млн.дол. (на 12,8%) за рахунок зростання обсягів послуг, одержаних з Німеччини - на 98,8 млн.дол. (на 27,9%), Австрії - на 86,6 млн.дол. (на 60,1%), Ізраїлю - на 66,7 млн.дол. (у 3,3 рази), Туреччині - на 56,4 млн.дол. (на 25,1%), Угорщини - на 47,3 млн.дол. (на 90,5%), Швейцарії - на 43,4 млн.дол. (на 24,3%), Великої Британії - на 39 млн.дол. (на 6,5%), Італії - на 24,2 млн.дол. (на 68,6%), Фінляндії - на 24 млн.дол. (у 2,1 рази), Чехії - на 20 млн.дол. (на 51,8%).

При цьому зменшилися обсяги імпорту послуг з Франції - на 59,1 млн.дол. (на 25,7%), Швеції - на 19 млн.дол. (на 11,9%), Панами - на 15,2 млн.дол. (на 50,8%) та Єгипту - на 13,3 млн. дол. (на 41,5%).[2]

Коефіцієнт покриття експортом імпорту за підсумком 2011 року становив 0,92 (у 2010р. - 0,95), перше півріччя 2012 року 0,91.

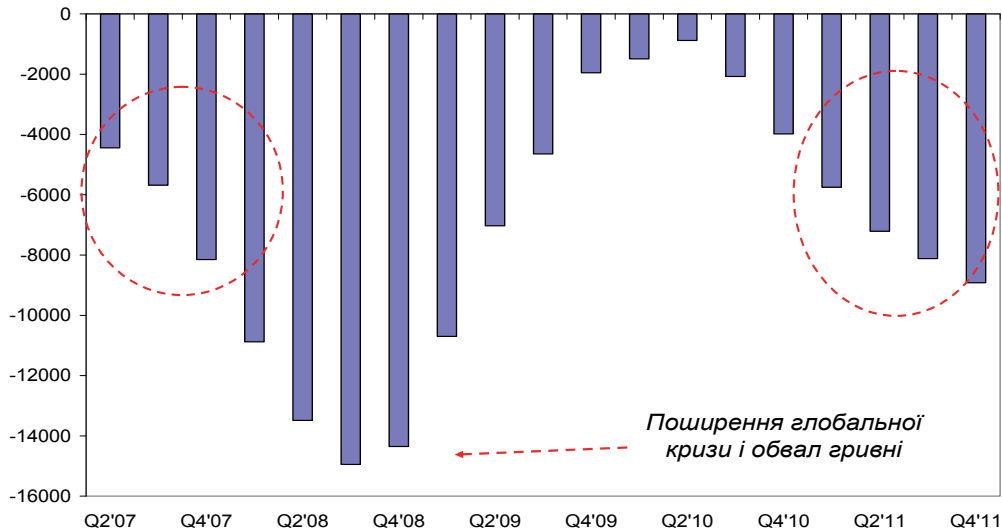

Рис.3 Динаміка сальдо зовнішньої торгівлі України (товарів і послуг) [3]

Наведена вище гістограма, а також дані дефіциту державного бюджету, промислового виробництва та валютних резервів, наглядно ілюструють, що наразі майже невідворотно є перспектива розвитку кризових процесів в українській економічній системі.

Від економічної стратегії та політики української влади залежить стан української економіки в найближчі десятиріччя. Чітка економічна стратегія спрямована на стимулювання експорту, та переорієнтацію промислового виробництва на імпортозаміщення здатна здолати кризові явища та забезпечити стійке зростання ВВП.

Політика підтримки вітчизняного товаровиробника реалізується в кількох площинах, або за окремими напрямками державної політики. Основними інструментами підтримки експорту з території України на сучасному етапі є:

стимулювання виробництва експортної продукції, зокрема продукції високого ступеня обробки, а також наукомісткої високотехнологічної продукції;

сприяння модернізації та технічному переозброєнню експортоорієнтованих виробничих потужностей;

оптимізація національного правового та нормативно-інституційного режиму здійснення експортних операцій;

удосконалення механізму фінансування та кредитування виробництв, які здійснюють експорт;

налагодження ефективної системи страхування експортних операцій;

забезпечення достатньої правової підтримки національного виробника, зокрема при проведенні судово-арбітражних розглядів, антидемпінгових процесів;

забезпечення отримання сертифікатів на продукцію вітчизняного виробництва, відповідності метрологічного та стандартизаційного оформлення вітчизняної продукції вимогам західних ринків;

стимулювання інвестиційної діяльності як національних, так і іноземних фізичних та юридичних осіб в експортоорієнтованому секторі економіки за допомогою податкових, усього широкого спектра фінансових та організаційних механізмів;

вироблення системи національних пріоритетів у міжнародній торгівлі та їх практична імплементація засобами державного регулювання.

Як показує досвід розвинутих країн, саме за рахунок стимулювання державою експортного, причому головне — експортного технологічного напрямку зовнішньоекономічної діяльності, їм вдається втримувати стабільну динаміку економічного розвитку. Тому в сучасних умовах ефективний розвиток українського експорту є важливим елементом довгострокової стратегії держави щодо ринкового реформування і структурної перебудови економіки.

Необхідність прийняття термінових заходів із підтримки промислового, особливо машинотехнічного, наукомісткого, збуту посилюється у зв'язку з усе помітнішими ознаками вичерпання екстенсивних факторів зростання українського експорту з його переважно сировинною структурою (відзначимо також і те, що до зниження конкурентоспроможності вітчизняних товарів, але конкурентоспроможності цінової, так само призводить невинуватна завищувальна курсова практика щодо гривні).[4]

Досвід інших країн свідчить, що в процесі вибору проєктів з імпортозаміщення слід брати до уваги критерій відповідності імпортозамінюючих товарів світовому техніко-економічному рівню аналогічних товарів. Локальними критеріями мають бути: ступінь використання місцевих ресурсів і конкурентних переваг, перспектива опанування внутрішнього ринку, створення додаткових робочих місць, ефект в суміжних галузях. Більшість країн починали імпортозаміщення зі складання продукції на основі імпорту, проте успіх мали лише ті країни, які створили власне виробництво комплектуючих і готових товарів. Зокрема, в нових індустріальних країнах спочатку заміщувався імпорту товарів широкого вжитку, потім імпортозаміщення поширювалося на товари виробничого призначення. Отже, пріоритети імпортозаміщення мають уточнюватися відповідно до кон'юнктури ринку, еколого-економічних обмежень та науково-технічних можливостей країни.

Галузеві пріоритети імпортозаміщення можна класифікувати по трьох напрямках: заміна імпортованих ресурсів, насамперед енергетичних; заміна імпорту товарів широкого вжитку; заміна імпорту товарів виробничого призначення. Кожен з напрямків має особливості, що залежать від наявності власних ресурсів і можливостей, швидкості обігу оборотних фондів, потреби в інвестиціях і терміну окупності проєктів.

Вагомими чинниками імпортозаміщення в енергетичній сфері є використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії (НВДЕ), збільшення власного видобутку паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР), використання досвіду виробництва рідинних палив з вугілля, енергозбереження. В сфері використання НВДЕ найбільшого розвитку в Україні набуває вітроенергетика, про що свідчить введення в останні роки Новоазовської вітроелектростанції у Донецькій області потужністю 22 МВт та Очаківської вітроелектростанції у Миколаївській області потужністю 25 МВт. Водночас розширення використання НВДЕ та видобутку енергоносіїв вимагає власного виробництва добувочного обладнання і енергоустановок.

Суттєвий потенціал імпортозаміщення міститься у галузях харчової промисловості. Україна має можливості захисту ринку від надмірного імпорту харчових продуктів. Зокрема, важливим напрямом імпортозаміщення є запровадження міжнародних стандартів щодо харчової продукції, що сприятиме підвищенню якості і безпечності продуктів, запобіганню неякісного дешевого імпорту. Виходячи з структури імпорту харчових продуктів, перспективним на сьогодні є зменшення імпорту в Україну цукру; пшеничних виробів; небезпечних для споживачів есенцій, концентратів, пальної олії; плодоконсервної і овочеконсервної продукції; дитячих і дієтичних продуктів.

Напрямами імпортозаміщення у легкій промисловості є збільшення виробництва текстильного і трикотажного одягу, взуття, обмеження імпорту товарів, що були у використанні, зниження залежності від імпорту сировини та матеріалів проміжного споживання,

розширення виробництва традиційної для України сировини для легкої промисловості. Потенціал імпортозаміщення у легкій промисловості підтверджують статистичні дані, які свідчать про те, що фізичні обсяги виробництва пряжі вовняної у 2011 р. проти 2009 р. зросли на 93,8 %, взуття – на 17,7 % [5].

У металургійній промисловості необхідно заміщувати імпорт металопродукції з більшою доданою вартістю (виробів з високоякісної конструкційної сталі, плоского прокату з покриттям, продукції з корозійностійкої неіржавіючої та легованої сталі). В умовах кризи імпорт металопродукції в Україну скоротився, проте тепер знову починає зростати. Імпорт чорних металів зумовлений вузьким асортиментом та невідповідністю ціни і якості вітчизняної продукції, неефективною системою її збуту. Машинобудівні та метизні підприємства імпортують сортамент (високоякісні, леговані та спеціальні марки сталі), що не виготовляється в Україні. Трубні підприємства та металоторговельні компанії надають перевагу імпортній металопродукції через її нижчу вартість при вищій якості. Зростає імпорт гарячекатаного листа, трубної заготовки, арматури, хоча їх здатні виробляти вітчизняні підприємства.

Пріоритетними напрямками імпортозаміщення у хімічному та нафтохімічному виробництві є виробництво пластмас та гумових виробів, фармацевтичне виробництво. Під час кризи збільшився продаж вітчизняних ліків, обсяг фармацевтичного виробництва в Україні за 2010-2011 рр. зріс на 35,2 % [3]. Між тим, за експертними оцінками, лише біля 30 % фармацевтичного ринку у вартісному виразі посідають вітчизняні та 70 % – імпортні ліки [6]. Стратегічними напрямками імпортозаміщення є відновлення виробництва вакцин, збільшення виробництва гормональних препаратів. Згідно нормативів ВОЗ, країна з населенням понад 30 млн повинна мати власне виробництво вакцин. Зменшенню імпорту вакцин сприятиме їх виробництво в Україні у кооперації з іноземними виробниками.

У машинобудуванні потенціал імпортозаміщення міститься у виробництві автомобілів, складної побутової техніки, сільськогосподарської техніки (зернозбиральних комбайнів, тракторів, сівалок, косарок та зубових борон). Фізичні обсяги вітчизняного виробництва тракторів для сільського господарства у 2011 р. проти 2009 р. зросли в 4,2 разу, сівалок – на 92,2 %, косарок – на 44,9 %, зубових борон – в 2,2 разу, машин пральних – на 90,4 %.

РЕЗЮМЕ

Проаналізовано останні тенденції зовнішньоторговельного балансу України в площині впливу на економічну систему в цілому. Рекомендовані основні напрями реформування економічної стратегії України в галузі регулювання експортно-імпортних операцій.

РЕЗЮМЕ

Проанализированы последние тенденции внешнеторгового баланса Украины в плоскости влияния на экономическую систему в целом. Рекомендованы основные направления реформирования экономической стратегии Украины в области регулирования экспортно-импортных операций.

SUMMARY

Analyzed recent trends of foreign trade balance of Ukraine in the plane of impact on the economic system as a whole. The main reforming directions of Ukraine economic strategy in the area of export-import operations are recommended.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Експрес-випуск Державної служби статистики України «Зовнішньоторговельний баланс України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/express/expr2012/02_12/28.zip
2. Експрес-випуск Державної служби статистики України «Стан зовнішньоторговельного балансу України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/express/expr2012/03_12/53.zip
3. Василь Юрчишин. «Економізація зовнішньої політики України: нові можливості на нових ринках» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/news.php?news_id=398
4. Новицький В. С. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. — К.: КНЕУ, 2003. — 948 с.
5. А.І. Сухоруков, Т.П.Крупельницька. «Перспективні напрями та інструменти політики імпортозаміщення у промисловості України.» Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/885/>
6. Лаба Г. «Фармацевтичний ринок України в 2012 році продовжить зростання». – 13 квітня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/ukr/news>

УДК 336.227.5 (477)

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОМПАНИЙ С ОФФШОРНЫМИ ЗОНАМИ НА ФИНАНСОВУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ УКРАИНЫ

Орехова Т.В., д.э.н., зав кафедрой «Прикладная экономика и бизнес-администрирование», профессор кафедры «Международная экономика», Донецкий национальный университет

Крудалова А.Ю., Донецкий национальный университет

Актуальность темы. В настоящее время оффшорные зоны и связанные с ними способы ведения хозяйственно-экономической деятельности прочно вошли в современную экономику, а оффшорный бизнес приобрел масштабы планетарного явления. На сегодняшний день оффшорные зоны стали неотъемлемой частью мировой экономической системы и национальных экономик многих, в том числе высокоразвитых стран. Главной движущей силой возникновения и постоянного развития оффшорного бизнеса является противоречие между желанием правительств контролировать экономическую ситуацию в своих странах и нежеланием граждан быть подконтрольными и отдавать часть своей прибыли в виде налогов.

При этом в оффшорных финансовых центрах сосредоточились значительные капиталы, оказывающие влияние на экономическую безопасность стран-доноров.

С каждым годом число украинских компаний, которые функционируют в оффшорных зонах, возрастает. Это приводит к оттоку капитала из страны и уменьшению налоговых поступлений в государственный бюджет Украины. Результатом этого является ухудшение индикаторов финансово-экономической сферы и, как следствие, приводит к снижению уровня экономической безопасности государства, которая по некоторым позициям и так находится на критическом уровне. Поэтому анализ и детальное изучение финансовых последствий взаимодействия национальных компаний с оффшорными зонами поможет минимизировать экономические риски государства и повысить уровень его экономической безопасности.

Целью данной работы является исследование влияния оффшорной деятельности национальных компаний на финансовую безопасность Украины.

В ходе работы были поставлены следующие задачи:

- проанализировать финансовое взаимодействие украинских компаний с оффшорами;

- определение значимости оффшоров как инструмента легальной минимизации налогооблагаемой базы украинскими компаниями.